

Ronald Houtman

Magnolia soulangeana: al meer dan 100 jaar een vaste waarde

De oosterse magnolia is een middelgrote boom die 5 tot 11 meter hoog wordt

Magnolia soulangeana is ontstaan in 1820. Nu, na ruim 100 jaar, behoort deze hybride nog steeds tot de bekendste Magnolia's. Dat de Nederlandse naam 'gewone magnolia' is, zegt eigenlijk al genoeg over de mate van populariteit van *M. soulangeana*. Er zijn meer dan 30 cultivars. Een deel hiervan wordt niet (meer) gekweekt, maar de cultivars die er wel toe doen zorgen voor de blijvende populariteit van *M. soulangeana*.

Auteur: Ronald Houtman

In veel opzichten wordt *Magnolia soulangeana* als dé klassieke *Magnolia* gezien. Het is zonder twijfel de meest aangeplante *Magnolia* in West-Europa. In het begin van de 19e eeuw ontstond deze hybride uit een kruising tussen *Magnolia denudata* en *M. liliiflora*.

Magnolia denudata

De oosterse magnolia, zoals de Nederlandse naam voor *M. denudata* luidt, is een middelgrote boom die gewoonlijk tussen 5 en 11 meter hoog wordt. De kroon is rond tot schermvormig en dus breed tot zeer breed. Het is een relatief langzaam groeiende boom, dus de uiteindelijke hoogte wordt pas na vele jaren bereikt. De circa 10 cm grote bloemen zijn prachtig ivoorwit, hoewel er ook lichtroze- tot roze-bloeiende klonen zijn. De eerste bloemen openen omstreeks half maart en de bloei gaat door tot in april.

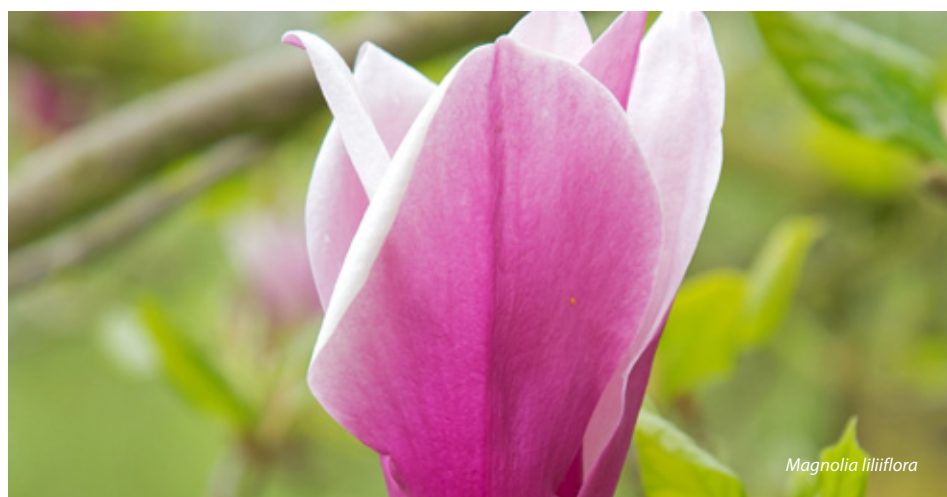
Van nature komt *M. denudata* voor in Centraal-

China. Het is van oudsher een boom die bij boeddhistische tempels werd (en wordt) geplant. Dit heeft ertoe geleid dat monniken de soort door vrijwel geheel China hebben verspreid.

M. denudata werd in 1780 vanuit China in Engeland ingevoerd. Als kruisingsouder is deze soort gebruikt in hybriden als *M. veitchii*, *M. 'Elizabeth'*, verschillende andere geelbloeiende hybriden en natuurlijk *M. soulangeana*.

Magnolia liliiflora

In tegenstelling tot veel andere *Magnolia*'s die boomvormig groeien, is *M. liliiflora* een middelgrote tot grote struik. De plant heeft een vrij open habitus en groeit breed opgaand. Hoewel de plant uitstekend winterhard is, komt deze van nature voor in warmere gebieden in China. In de natuur is *M. liliiflora* overigens zelden aangetroffen, terwijl de soort al eeuwen in China, Japan en Korea wordt gekweekt. In

Het is van oudsher een boom die bij boeddhistische tempels werd (en wordt) geplant

het Koninklijke Tuinbouwinstituut op, waarvan hij zelf de eerste directeur was. In 1820 kruiste hij, in zijn tuin in Fromont, *Magnolia denudata* met *M. liliiflora*. In 1827 bloeide de eerste zaailing en men was meteen enthousiast: 'opvallend vanwege de boomvormige groeiwijze ... en bovenal door de prachtige, zich wijd openvouwende bloemen, in het puurste wit, met een purperen tint'. Dat deze hybride meteen in de smaak viel, bewijst het feit dat er enkele jaren later al planten in Engeland stonden. De hybride werd genoemd naar de veredelaar: *Magnolia soulangeana*.

Waarschijnlijk ontstonden de eerste hybriden tussen *Magnolia denudata* en *M. liliiflora* al eerder. Bij tempels waar beide oudersoorten stonden, zijn zaailingen ontstaan, maar het bestaan hiervan werd pas duidelijk nadat derde, vierde of latere generaties uit deze bomen als cultivars op de markt kwamen.

In veel opzichten wordt *M. soulangeana* als de 'klassieke' *Magnolia* gezien, wat ook wordt bewezen door de Nederlandse naam 'gewone magnolia'. Met name de opstaande bloemknoppen trekken al vroeg in het voorjaar de aandacht. Maar gelukkig is *M. soulangeana* meer dan opstaande bloemknoppen. De gewone magnolia groeit vanuit een forse struikvorm uit tot een kleine boom. De groeivorm is meestal wat onregelmatig, soms zelfs wat grillig. Dit geeft een zeer informeel karakter aan de plant.

Al voor de winter zijn de bloemknoppen zichtbaar. Dit kan vooral in koude streken nadelig zijn, omdat de bloemknoppen 's winters kunnen bevriezen. In Nederland en België vormt dit overigens geen probleem. De afgelopen 20 jaar is er geen winterschade aan de bloemknoppen geweest. Wel kan nachtvorst de bloemen en knoppen beschadigen. Dit is uiteraard niet te voorkomen en moet voor lief worden genomen. De bloemknoppen staan recht overeind

1790 werden de eerste planten vanuit Japan in Engeland ingevoerd. De bloemen van de leliemagnolia, zoals *M. liliiflora* in het Nederlands heet, zijn 10-13 cm groot. Ze zijn roze tot donker rozepaars. Eerst zijn ze vaasvormig, maar bij verbloeien vouwen de bloembladen zich open, min of meer zoals bij een waterlelie, waarnaar de naam verwijst. De bloemen openen gedurende een behoorlijk lang seizoen, vanaf april tot in juni.

Met name de lange en late bloeitijd en prima winterhardheid zijn belangrijke eigenschappen van *M. liliiflora*. Dit heeft tot gevolg gehad dat niet alleen de soort, maar ook verschillende cultivars al erg lang op de markt zijn. De bekendste hiervan is 'Nigra', die door J.G. Veitch in 1861 werd benaamd. Veitch importeerde planten uit Japan en één plant met donkerpurperen bloemen viel positief op. 'Nigra' is nog steeds een veelgekweekte *Magnolia*. Naast de algemene positieve eigenschappen van *M. liliiflora* heeft 'Nigra' een mooie donkere bloemkleur, waar-

door deze cultivar blijvend populair werd. *Magnolia liliiflora* is waarschijnlijk de belangrijkste kruisingsouder in *Magnolia*. De soort is als kruisingsouder voor vrijwel alle belangrijke hybriden gebruikt. Naast de invloed in *Magnolia soulangeana* is *M. liliiflora* ook gebruikt in onder andere de 'Eight little girls', waartoe onder andere 'Ann', 'Susan' en 'Ricki' behoren, maar ook in de boomvormige 'Galaxy' en 'Spectrum'.

Magnolia soulangeana

De Fransman Étienne Soulange-Bodin was officier bij de cavalerie van Napoleons leger. Tijdens oorlogscampagnes van Napoleon bezocht hij botanische collecties, onder andere in Wenen en Moskou. Dat hij meer plantenliefhebber dan soldaat was, bleek nadat hij uit het leger afzwaaide. Hij vond dat het beter was geweest als iedereen thuis was gebleven om moestuinen te verzorgen in plaats van oorlog te voeren. Soulange-Bodin kwam uit Fromont, een klein dorp ten zuiden van Parijs. Hij richtte

Magnolia soulangeana 'Sundew'

Magnolia soulangeana

en zijn bedekt met een zacht behaard schutblad. Als het schutblad van de bloemknop valt, wordt de witte tot donker purperroze kleur van de bloemknop zichtbaar, afhankelijk van de cultivar. In dit stadium is *M. soulangeana* een echte aandachtstrekker. Als de bloemen openen, hebben ze de typische, maar zeer herkenbare slanke tulpvorm. De binnenste bloembladen staan rechtop, de buitenste bloembladen buigen iets opzij. Later volgen ook de binnenste bloembladen, waardoor de bloemen zich min of meer geheel openen. Zeker als het mooi en warm weer is, is het na het openen van de bloemen gewoonlijk binnen een paar dagen gebeurd met de show. Maar al met al duurt de sierwaarde van de gewone magnolia meerdere weken!

Cultivars van *M. soulangeana* zijn er van zuiverwit tot donker purperroze. Ook in de bloemvorm is er enige variatie. Zo hebben sommige cultivars duidelijk slanke bloemen; andere zijn schotelvormig en veel breder.

Zacht purperroze

De 'basiskleur' van *Magnolia soulangeana* is zachtroze. Dit is de kleur die de oorspronkelijke hybride heeft en omdat deze nog steeds veel wordt toegepast, is dit ook de bekendste bloemkleur. De basis van de bloembladen is licht purperroze; naar de top toe wordt dit steeds lichter. De toppen van de bloembladen zijn roomwit tot zuiverwit, evenals de binnenzijde.

Onder de naam 'Alexandrina' zijn twee verschillende klonen in cultuur. In Nederland en België is de Europese ('Franse') kloon de meest voorkomende. Al op jonge leeftijd bloeit 'Alexandrina' rijk. De bloemen zijn 'dikker', dus breder tulpvormig. De bloembladen hebben een purperen basis en worden steeds witter naar de top; de binnenzijde is wit. Ze openen ongeveer een week na *M. soulangeana*. Bij de andere kloon, die veel minder vaak wordt gekweekt, zijn de bloemen wit.

'Rose Superb' heeft prachtig gevormde tulpvor-

mige bloemen, die qua vorm meer lijken op die van *M. denudata*. De bloemen zijn wat minder sterk purperroze dan bij 'Alexandrina' en zuiverwit aan de binnenkant.

Dat ook *M. soulangeana* aan vernieuwing onderhevig is, wordt onder andere bewezen door 'Sundew'. Deze cultivar heeft een wat regelmatigere groeiwijze en wordt iets minder breed dan andere cultivars en de 'gewone' *M. soulangeana*. De prachtig gevormde tulpvormige bloemen zijn purperwit en aan de basis slechts iets donkerder. Het geeft een mooie zachte kleurindruk.

Purperroze

Naast de zacht purperroze cultivars is er ook een aantal met donkerder purperroze tot (licht) paarse bloemen. Een bekende, oude cultivar die hieraan voldoet, is 'Lennei'. Dat deze cultivar nog steeds populair is, heeft hij te danken aan de grote, breed tulpvormige tot bijna komvormige bloemen in een prachtige rozepurperen kleur. Deze cultivar, die halverwege de 19e eeuw in Toscane werd ontwikkeld, groeit goed en bloeit rijk. Vanwege de bloemvorm en -grootte is 'Lennei' door verschillende veredelaars gebruikt om nieuwe hybriden te ontwikkelen.

'Rustica Rubra' heeft wel wat weg van 'Lennei', maar de bloemen van 'Rustica Rubra' zijn iets

Net als in de groep zacht purperroze is ook in de donkerdere kleurstelling vernieuwing te zien

Magnolia soulangeana 'Alba Superba'

donkerder en openen ongeveer een week later. Wel zijn de bloemen van 'Rustica Rubra' iets kleiner dan de toch wel imposante bloemen van 'Lennei'. Ook 'Norbertii', die juist iets lichtere bloemen heeft dan 'Lennei', is hier min of meer mee te vergelijken. Ook bij 'Norbertii' zijn de bloemen, met een grootte van circa 10 cm, wat kleiner dan bij 'Lennei'. 'Norbertii' wordt minder algemeen gekweekt, wat natuurlijk niet wegneemt dat het een goede cultivar is.

Net als in de groep zacht purperroze is ook in de donkerdere kleurstelling vernieuwing te zien. 'Satisfaction' is een goed groeiende cultivar met een regelmatigere groeiwijze. De boom zal minder breed worden dan andere *M. soulangeana*. De bloemen zijn schitterend donkerroze aan de buitenkant en zuiverwit aan de binnenkant. De kleurindruk is kleurrijk en contrastrijk, maar daarbij niet onrustig of schreeuwend.

Wit

Dankzij de invloed van de (voornamelijk) wit-bloeiende *Magnolia denudata* als ouder, zijn er ook cultivars van *M. soulangeana* met witte bloemen. Bij cultivars met namen als 'Alba Superba' en 'Lennei Alba' is uiteraard direct duidelijk dat ze witte bloemen hebben. 'Alba Superba' is de vroegst bloeiende cultivar van *M. soulangeana*; de bloei start zo'n tien dagen tot twee weken later dan bij *M. denudata*. Ook de bloemvorm neigt meer naar die van *M. denu-*

data dan naar die van *M. liliiflora*. De mooi tulpvormige bloemen zijn overigens niet geheel wit; de bases van de bloembladen zijn zeer licht purperroze getint. Hierdoor is de kleurindruk wel wit. Bij 'Lennei Alba' zijn de bloemen wel volledig ivoorwit. Ze hebben dezelfde mooie bloemvorm als de purperroze 'Lennei'. Niet onbelangrijk: 'Lennei Alba' groeit niet hard en bloeit op jonge leeftijd al rijk.

Bij 'Amabilis' hebben de bloemen juist weer meer de mooie tulpvorm van *M. denudata*. Opvallender is de kleur. In sommige beschrijvingen worden de bloemen geelwit of geelachtig wit genoemd, maar ze zijn eerder crèmewit. Soms hebben ze een klein vleugje purper aan de basis, wat de warmwitte kleur versterkt.

Eveneens een klein purperroze vleugje aan de basis van de bloembladen heeft 'Brozzoni'. Afgezien hiervan heeft 'Brozzoni' prachtig ivoorwitte tot zuiverwitte bloemen. Het is een zeer rijk bloeiende plant, die goed groeit en op jonge leeftijd al goed bloeit. De bloemen van 'Brozzoni' lijken vrij sterk op die van *M. denudata*, maar ze openen gewoonlijk pas rond half april. De bloeiperiode is behoorlijk lang. 'Brozzoni' behoort tot de mooiste cultivars van *M. soulangeana*.

Toepassing

Magnolia soulangeana en cultivars lenen zich

eigenlijk voor weinig anders dan toepassing als solitair. Gelukkig is het dan wel mogelijk om de planten zowel in particuliere tuinen als in de openbare ruimte te gebruiken. Gebruik niet alleen bodembedekkers of lage heesters als onderbeplanting, maar probeer ook voorjaarsbollen in de beplanting te gebruiken. De elkaar aanvullende en deels overlappende bloeitijd van de bollen en van *Magnolia* zal een ultiem lentegevoel oproepen. Let er ook op dat de onderbeplanting toegevoegde (sier)waarde heeft op het moment dat *Magnolia* niet bloeit, want dan is *Magnolia* gewoon een groenbladige plant.

De planten hebben vlezige wortels, wat inhoudt dat ze gevoelig zijn voor stilstaand water rond de wortels. Goede drainage is dus essentieel. Het zijn in principe warmteminners en ze verdragen best enige droogte. Vermijd dus vooral te natte locaties. Als aan de voorwaarde van goede drainage is voldaan, volstaat iedere voedzame bodem met een neutrale tot (licht) zure pH.

Verder is het van belang dat de planten enigszins beschut staan. De grote bloemen zijn gevoelig voor wind; als de planten in te sterke wind staan tijdens de bloei, zullen de bloemen gemakkelijk beschadigen. Ook voor de gevoeligheid voor nachtvorst geldt dat het aan te bevelen is om de planten hiertegen te beschermen, indien mogelijk.

Andere soorten en cultivars

Het hier genoemde assortiment *Magnolia soulangeana* is slechts een kleine greep uit het enorme aantal gekweekte *Magnolia*-soorten en -cultivars. Er zijn meer dan 200 natuurlijke soorten en een veelvoud hiervan aan cultivars en hybriden. Deze variëren van struiken tot grote bomen. Ook in bloemkleuren is er een grote variatie. De meeste bloeien wit tot zeer donker purper, maar er is ook een behoorlijke groep die gele bloemen produceert. De bloemvorm varieert van de karakteristieke tulpvorm tot bijna bolvormig, komvormig of stervormig.

Kortom, naast *Magnolia soulangeana* is er een enorme variatie en voldoende keus: voor elke kleine tuin is er wel een *Magnolia*.

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!